

Miejsce na identyfikację szkoły

ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY Z OPERONEM CHEMIA

POZIOM ROZSZERZONY

LISTOPAD
2013

Czas pracy: 150 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 16 stron (zadania 1.–36.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
3. W rozwiązaniach zadań rachunkowych przedstaw tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Podczas egzaminu możesz korzystać z karty wybranych tablic chemicznych, linijki oraz kalkulatora.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **60 punktów**.

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

Informacja do zadań 1.–3.

Pierwiastek X leży w drugiej grupie głównej i czwartym okresie układu okresowego.

Zadanie 1. (1 pkt)

Podaj symbol oraz liczbę atomową tego pierwiastka.

Symbol pierwiastka X:

Liczba atomowa pierwiastka X:

Zadanie 2. (1 pkt)

Napisz pełną konfigurację elektronową atomu tego pierwiastka w stanie podstawowym.

.....

Zadanie 3. (1 pkt)

Opisz stan obu elektronów walencyjnych pierwiastka X za pomocą czterech liczb kwantowych (n, l, m, m_s). Uzupełnij tabelę.

Liczba kwantowa	Elektron 1	Elektron 2
n		
l		
m		
m_s		

Informacja do zadań 4. i 5.

Izotop radu ^{226}Ra ulega czterem przemianom α oraz dwóm przemianom β^- . Czas połowicznego rozpadu tego izotopu wynosi 1620 lat.

Zadanie 4. (1 pkt)

Podaj liczbę atomową pierwiastka, który powstanie w wyniku tego rozpadu.

.....

Zadanie 5. (2 pkt)

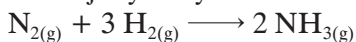
Oblicz, po jakim czasie z próbki o masie 1 g tego izotopu pozostanie 0,0625 g.

Obliczenia:

Odpowiedź:

Zadanie 6. (2 pkt)

Reakcja syntezy amoniaku metodą Habera i Boscha przebiega zgodnie z równaniem reakcji:

Oblicz, jak zmieni się szybkość reakcji syntezy amoniaku, jeżeli jednocześnie trzykrotnie zwiększymy stężenie wodoru oraz dwukrotnie zmniejszymy stężenie azotu. W obliczeniach przyjmij, że szybkość reakcji wyraża się równaniem kinetycznym: $v = k[\text{N}_2][\text{H}_2]^3$.

Obliczenia:

Odpowiedź:

Zadanie 7. (3 pkt)

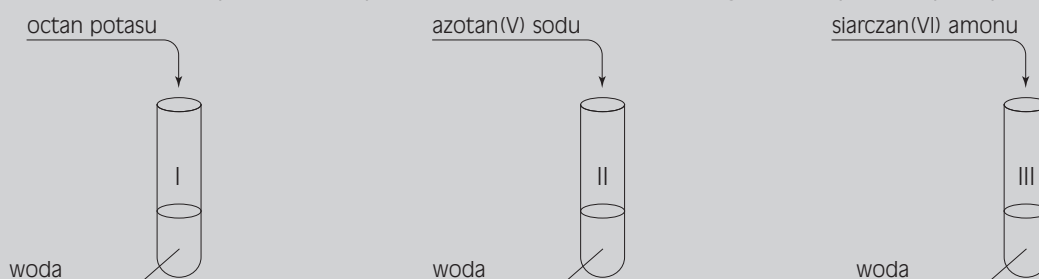
Siarczek cynku występuje powszechnie w postaci dwóch minerałów: sfalerytu i wurcytu.

Zapisz cząsteczkowe równania reakcji prowadzące do otrzymania tetrahydroksocynkanu sodu z siarczku cynku.

.....
.....
.....

Informacja do zadań 8. i 9.

W laboratorium wykonano trzy doświadczenia chemiczne zgodnie z poniższym rysunkiem.

Zadanie 8. (1 pkt)

Określ, jaki odczyn mają roztwory otrzymane w wyniku tych doświadczeń.

Probówka I:

Probówka II:

Probówka III:

Zadanie 9. (1 pkt)

Zapisz w formie jonowej skróconej równania reakcji hydrolizy zachodzące w poszczególnych probówkach (lub zapisz, że reakcja hydrolizy nie zachodzi).

Probówka I:

Probówka II:

Probówka III:

Informacja do zadań 10. i 11.

Badając właściwości związków manganu, przeprowadzono następującą reakcję:

Zadanie 10. (3 pkt)

Dobierz metodą bilansu jonowo-elektronowego współczynniki stechiometryczne w podanej reakcji chemicznej.

Zadanie 11. (1 pkt)

Wskaż utleniacz i reduktor.

Utleniacz:

Reduktor:

Informacja do zadań 12. i 13.

Przeprowadzono elektrolizę 0,1 M wodnego roztworu azotanu(V) srebra z wykorzystaniem elektrod platynowych.

Zadanie 12. (1 pkt)

Napisz równania reakcji elektrodowych zachodzących w czasie elektrolitycznego rozkładu tego roztworu.

Równanie reakcji katodowej:

Równanie reakcji anodowej:

Zadanie 13. (2 pkt)

Oblicz, jakie powinno być natężenie prądu podczas elektrolizy, aby na anodzie w ciągu 5 minut wydzielilo się 56 cm^3 produktu gazowego odcierzonego w warunkach normalnych. Wynik podaj z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku.

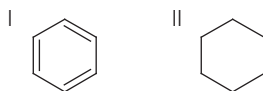
Stała Faradaya $F = 96500 \text{ C}$.

Obliczenia:

Odpowiedź:

Zadanie 14. (3 pkt)

Zaprojektuj doświadczenie pozwalające na odróżnienie dwóch węglowodorów o wzorach:

Narysuj schemat doświadczenia, zaproponuj odczynnik identyfikacyjny (odczynniki identyfikacyjne) oraz zapisz obserwacje i wnioski.

Schemat doświadczenia:

Odczynnik identyfikacyjny (odczynniki identyfikacyjne):

.....

Obserwacje:

I.

II.

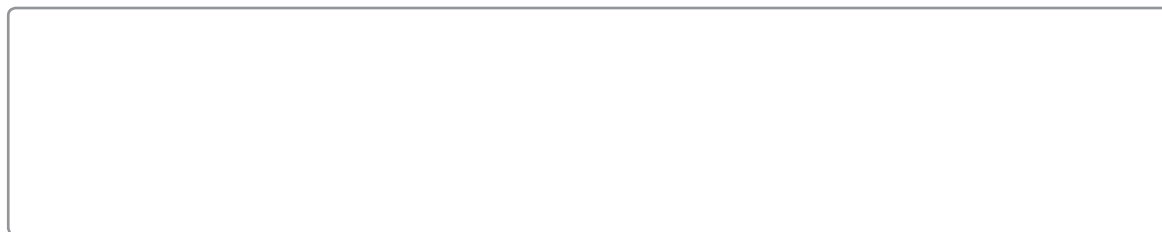
Wnioski:

.....

Zadanie 15. (3 pkt)

Jedną z metod otrzymywania ditlenku węgla w laboratorium jest reakcja pomiędzy węglanem wapnia a kwasem solnym.

Narysuj wzory elektronowe wszystkich produktów tej reakcji.

Zadanie 16. (2 pkt)

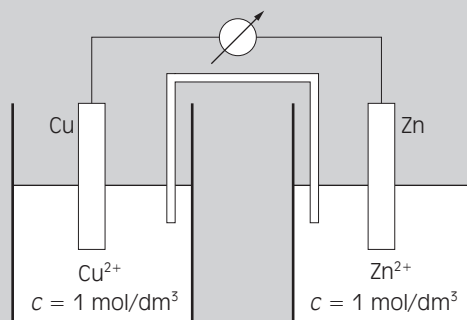
Oblicz, ile cm^3 65-procentowego roztworu kwasu azotowego(V) o gęstości $1,40 \text{ g/cm}^3$ należy odmierzyć, aby przygotować 150 cm^3 $0,75 \text{ M}$ roztworu tego kwasu. Wynik podaj z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku.

Obliczenia:

Odpowiedź:

Informacja do zadań 17.–19.

W temperaturze 25°C zbudowano ogniwo, którego schematyczny rysunek przedstawiono poniżej.

Zadanie 17. (1 pkt)

Napisz w formie jonowej skróconej równanie reakcji zachodzącej w ogniwie.

.....

Zadanie 18. (1 pkt)

Zapisz schemat ogniwa według konwencji sztokholmskiej.

Zadanie 19. (1 pkt)

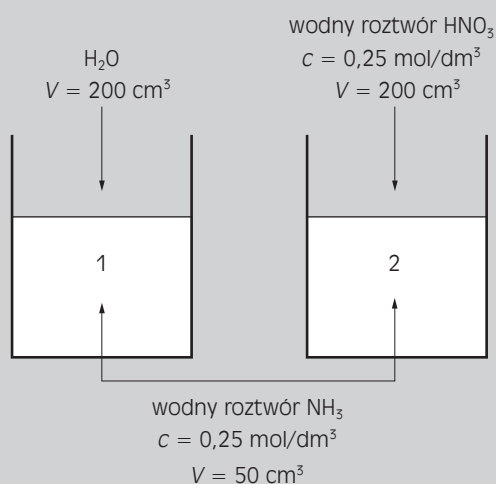
Oblicz siłę elektromotoryczną ogniwa.

Obliczenia:

Odpowiedź:

Informacja do zadań 20. i 21.

Przeprowadzono doświadczenie, którego schematyczny rysunek przedstawiono poniżej.

Zadanie 20. (1 pkt)

Określ, na jaki kolor zabarwi się uniwersalny papierek wskaźnikowy po jego zanurzeniu w każdej ze zlewek.

Zlewka 1:

Zlewka 2:

Zadanie 21. (2 pkt)

Oblicz stężenie jonów hydroksylowych w jednej z wybranych zlewek ($K_{\text{bNH}_3} = 1,75 \cdot 10^{-5}$).
Wynik podaj z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku.

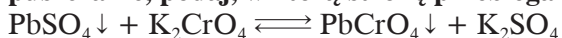
Obliczenia:

Odpowiedź:

Zadanie 22. (1 pkt)

Iloczyn rozpuszczalności siarczanu(VI) ołowiu(II) jest równy $1,1 \cdot 10^{-8}$, zaś iloczyn rozpuszczalności chromianu(VI) ołowiu(II) jest równy $1,8 \cdot 10^{-14}$.

Wiedząc, że możliwe jest przeprowadzenie soli trudno rozpuszczalnych w sole trudniej rozpuszczalne, podaj, w którą stronę przebiega reakcja:

Odpowiedź:

.....

Informacja do zadań 23.–25.

Bezbarwne bakterie siarkowe jako donor elektronów w oddychaniu wykorzystują siarkę związaną m.in. w siarkowodorze – gazie, który w reakcji z wodą tworzy kwas siarkowodorowy.

Zadanie 23. (1 pkt)

Podaj równania reakcji dwustopniowej dysocjacji kwasu siarkowodorowego.

I

II

Zadanie 24. (1 pkt)

Podaj wyrażenia na stałe dysocjacji kwasu siarkowodorowego.

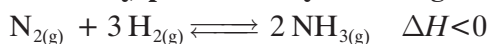
Zadanie 25. (1 pkt)

U szereguj występujące w wodnym roztworze kwasu siarkowodorowego jony według malejącej wartości ich stężeń.

.....

Zadanie 26. (2 pkt)

Na podstawie zasady Le Chateliera–Brauna wyjaśnij, w jakim kierunku (w prawo, w lewo, nie zmieni się) przesunie się równowaga reakcji:

a) po zwiększeniu ciśnienia wywieranego na reagujący układ:

b) po zwiększeniu objętości naczynia:

c) po podwyższeniu temperatury:

d) po wprowadzeniu katalizatora:

Zadanie 27. (2 pkt)

Termiczny rozkład azotanu(V) wapnia przebiega według równania:

Oblicz, ile gramów azotanu(V) wapnia należy odważyć, aby otrzymać w laboratorium w temperaturze 20°C i pod ciśnieniem 760 mmHg (1013 hPa) 5 dm³ tlenku azotu(IV). Wynik podaj z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku.

Obliczenia:

Odpowiedź:

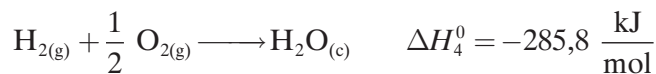
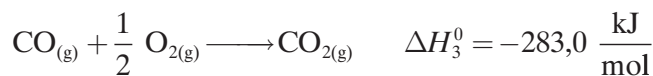
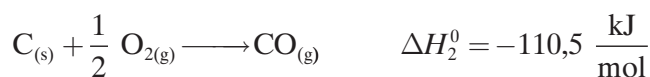
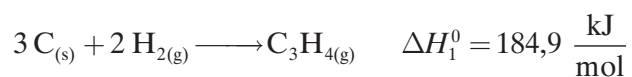
Zadanie 28. (1 pkt)

Narysuj wzór półstrukturalny alkanu zbudowanego z dziewięciu atomów węgla zawierającego w cząsteczce jeden atom węgla IV rzędu, jeden atom węgla III rzędu i dwa atomy węgla II rzędu. Podaj nazwę systematyczną tego alkanu.

Nazwa systematyczna:.....

Zadanie 29. (2 pkt)

Na podstawie entalpii podanych niżej reakcji oblicz entalpię reakcji całkowitego spalania propynu ($\text{C}_3\text{H}_{4(g)} + 4 \text{O}_{2(g)} \longrightarrow 3 \text{CO}_{2(g)} + 2 \text{H}_2\text{O}_{(g)}$).

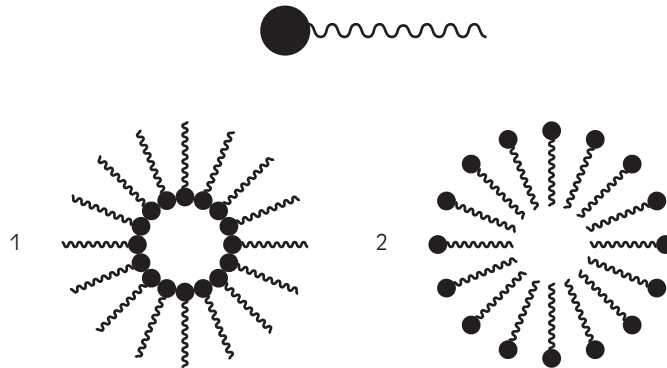

Obliczenia:

Odpowiedź:.....

Zadanie 30. (1 pkt)

Poniższy schemat ilustruje budowę cząstki lipidu błonowego, złożonego z hydrofilowej „głowy” i hydrofobowych „ogonów”.

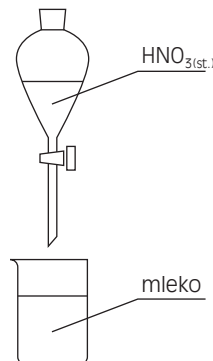
Uzupełnij zdania odpowiednimi wyrażeniami.

Wewnątrz miceli 1 znajduje się cząstka (polarna/niepolarna).

Wewnątrz miceli 2 znajduje się cząstka (polarna/niepolarna).

Zadanie 31. (1 pkt)

Przeprowadzono następujące doświadczenie:

Zapisz obserwacje.

.....

.....

Zadanie 32. (3 pkt)

Aldehyd cynamonowy (cynamal, 3-fenyloprop-2-enal) jest stosowanym powszechnie w perfumerii i przemyśle spożywczym nienasyconym aldehydem. Naturalnie występuje on w olejkach eterycznych, głównie w olejku cynamonowym.

Zaprojektuj doświadczenie, w którym wykażesz obecność w cząsteczce tego związku grupy aldehydowej. W tym celu przedstaw schematyczny rysunek, zapisz przewidywane obserwacje oraz równanie reakcji, posługując się wzorami półstrukturalnymi.

Doświadczenie:

Obserwacje:

Równanie reakcji:

Zadanie 33. (3 pkt)

Zaprojektuj doświadczenie, w którym udowodnisz, jaki odczyn wykazuje woda nasycona tlenkiem węgla(IV). W tym celu przedstaw schematyczny rysunek, zapisz przewidywane obserwacje oraz sformułuj odpowiednie wnioski.

Doświadczenie:

Obserwacje:

Wnioski:

Zadanie 34. (1 pkt)

Alanina (kwas 2-aminopropanowy) jest jednym z aminokwasów endogennych. Punkt izoelektryczny alaniny wynosi 6.

Narysuj wzór półstrukturalny dominującej formy tego aminokwasu w roztworze o $\text{pH} = 12$.

Zadanie 35. (3 pkt)

Kwas 2-hydroksypropanowy (mlekowy) to związek organiczny z grupy hydroksykwasów. Powstaje w mięśniach w trakcie intensywnego wysiłku fizycznego, jest również obecny w kwaśnym mleku.

Zapisz równania reakcji tego kwasu z:

a) kwasem etanowym w środowisku kwasu siarkowego(VI)

b) metanolem w środowisku kwasu siarkowego(VI)

c) zasadą sodową

Zadanie 36. (3 pkt)

Pewien aldehyd w wyniku redukcji przechodzi w alkohol, który po odwodnieniu prowadzi do powstania 2-metylopropenu.

Ustal wzór półstrukturalny tego aldehydu i napisz równania reakcji podanych w zadaniu.

Wzór aldehydu:

Reakcja 1:

Reakcja 2:

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)